

SỬ DỤNG PIKTOCHART THÀNH LẬP INFOGRAPHIC PHỤC VỤ GIẢNG DẠY ĐỊA LÍ

HUỶNH PHẨM DŨNG PHÁT*, TRẦN THỊ HOA LAN**,
NGUYỄN THỊ THANH THÙY**

TÓM TẮT

Infographic là cách thức thể hiện, cung cấp thông tin ngắn gọn, trực quan bằng các kí hiệu, hình tượng, giúp người đọc khai thác nội dung cần thiết một cách nhanh chóng và dễ nhớ. Infographic sẽ là một phương tiện dạy học hiện đại tạo ra cách tiếp cận mới trong dạy học Địa lí. Bài viết giới thiệu cách thành lập infographic cơ bản bằng công cụ trực tuyến piktochart phục vụ cho dạy học Địa lí.

Từ khóa: đồ họa thông tin, trực quan, dạy học, Địa lí, hình tượng.

ABSTRACT

Using piktochart to establish infographic for geography teaching

Infographic is a method which provides information briefly and visually by symbols and icons to help readers to exploit the necessary content quickly and easy-remember. Infographic is going to be a modern means of teaching, creating a new approach to geography teaching. This article introduces readers to a way to establishing infographic by using an online tool- Piktochart -for geography teaching.

Keywords: infographic, visual, teaching, Geography, icon.

1. Đặt vấn đề

Định hướng quan trọng trong đổi mới phương pháp dạy học là phát huy tính tích cực, tự lực và sáng tạo, phát triển năng lực hành động của người học. Mỗi giáo viên với kinh nghiệm của mình cần xác định những phương hướng riêng để cải tiến phương pháp dạy học và kinh nghiệm của cá nhân. Việc phát huy tính tích cực của học sinh đang rất được chú trọng, tránh tình trạng học máy móc, kém hiệu quả.

Khoa học Địa lí với sự hỗ trợ của các phương tiện như bản đồ, biểu đồ được xem là điểm vượt trội, khác biệt so với các môn khoa học khác, giúp người học tích cực, hứng thú hơn trong giờ học. Nhưng với xu hướng dạy học hiện đại ngày càng đổi mới như hiện nay, đòi hỏi các phương tiện hỗ trợ cho dạy học cũng phải đổi mới theo xu hướng đó. Như vậy, yêu cầu đặt ra đối với phương tiện hỗ trợ dạy học cho bộ môn Địa lí nói riêng và cho tất cả các môn học nói chung cũng cần phải tiến bộ hơn nữa.

Infographic bắt đầu xuất hiện và dần phổ biến với vai trò cung cấp thông tin ngắn

* ThS, Trường Đại học Sư phạm TPHCM; Email: hpdphat@gmail.com

** CN, Trường Đại học Sư phạm TPHCM

gọn, sinh động và gây hứng thú cho người học. Bộ môn Địa lí cần một phương tiện hỗ trợ như vậy để phát huy tính sáng tạo và đổi mới phương pháp dạy học của giáo viên. Infographic chứa một số lượng icon khổng lồ và các chủ đề của icon phù hợp để thể hiện nội dung của bộ môn Địa lí. Chủ đề bao gồm: quốc gia, môi trường, vị trí, nông nghiệp, công nghiệp và dịch vụ, thời tiết... Infographic sẽ là một phương tiện hỗ trợ đắc lực cho bộ môn Địa lí sau này để giáo viên cung cấp và học sinh khai thác thông tin tích cực.

Đối với những giáo viên bắt đầu tìm hiểu và thiết kế infographic với một trình độ tin học cơ bản thì việc chọn một công cụ thiết kế phù hợp với khả năng là nhiệm vụ không dễ thực hiện. Thông qua tìm hiểu trên các trang web hướng dẫn thiết kế infographic, được trải nghiệm công cụ trực tuyến piktochart và nhận thấy công cụ này tương đối dễ sử dụng, kể cả với những người có trình độ tin học căn bản, bài viết giới thiệu các bước thiết kế infographic bằng công cụ trực tuyến piktochart nhằm giúp giáo viên, sinh viên có những hiểu biết cơ bản về thiết kế infographic tiết kiệm được thời gian khi thành lập infographic bằng công cụ trực tuyến piktochart.

2. Nội dung

2.1. Khái niệm infographic

Infographic là sự kết hợp hai khái niệm “infomation” (thông tin) và “graphic” (đồ họa). Infographic (đồ họa thông tin) là phương thức sử dụng hình ảnh đồ họa để mô tả thông tin, kiến thức, dữ liệu... giúp cung cấp những thông tin phức tạp dưới dạng ngắn gọn, rõ ràng bằng kí hiệu, biểu tượng, bản đồ, các bài viết kĩ thuật nhằm truyền đạt các ý tưởng, khái niệm một cách rõ ràng, hiệu quả và đầy đủ. [3]

Những năm gần đây, infographic thật sự trở thành tâm điểm chú ý như một cách để truyền đạt những ý tưởng, thông tin phức tạp thành những hình ảnh trực quan, sinh động trên các kênh truyền thông. Có nhiều công cụ trực tuyến miễn phí và trả phí với giá cả phù hợp như piktochart, visme, canva, easel.ly, infogr.am... có thể thành lập được infographic. Đây có thể xem là giải pháp phù hợp dành cho các giáo viên, sinh viên có trình độ tin học cơ bản. Đối với công cụ piktochart, các mẫu infographic miễn phí có lựa chọn giới hạn. Nếu muốn sử dụng các mẫu chất lượng cao phải lập tài khoản trả phí (tài khoản Pro). Mức phí 15 và 29 USD/tháng được xem là mức phí tương đối hợp lí, không quá cao dành cho người có nhu cầu thiết kế đã có việc làm. Easel.ly thì miễn phí nhưng gặp nhiều hạn chế về các mẫu thiết kế. Canva phải trả tiền cho các tài khoản hình ảnh khác nhau, không trả phí theo dạng thuê bao hàng tháng. [4]

Tuy nhiên, nếu như chỉ cần thiết kế đồ họa thông tin đơn giản thì Piktochart bản miễn phí được coi là công cụ trực tuyến tạo infographic hiệu quả nhất so với những công cụ trực tuyến khác. Tùy theo yêu cầu lựa chọn của người sử dụng mà chọn miễn phí hoặc trả phí khi thiết kế để có thể thành lập những sản phẩm như mong muốn.

2.2. Hướng dẫn sử dụng công cụ thiết kế trực tuyến Piktochart

2.2.1. Giới thiệu công cụ trực tuyến Piktochart

Piktochart là một trong những công cụ tạo infographic online nổi tiếng với giao diện của trang web có phong cách thiết kế rất chuyên nghiệp, nhiều mẫu thiết kế đa dạng và đẹp mắt. Piktochart là công cụ khởi đầu tốt nhất cho những người mới bắt đầu tập thiết kế infographic vì các thao tác thực hiện của công cụ piktochart tương tự Microsoft Office Word và Microsoft Office Powerpoint. Từ những thông tin trên, chúng tôi tìm hiểu và thực hành trên công cụ trực tuyến piktochart cũng như nhiều công cụ trực tuyến khác nhau và nhận thấy piktochart là công cụ có nhiều ưu điểm nhất, phù hợp với những giáo viên ở giai đoạn bắt đầu tìm hiểu, sử dụng công cụ thiết kế.

Công cụ trực tuyến piktochart dễ sử dụng, cung cấp khá nhiều tính năng hay cho việc xây dựng và chỉnh sửa infographic một cách đơn giản. Các biểu tượng được phân loại, tùy chỉnh kích thước, font chữ phong phú, có biểu đồ thiết kế theo định hướng, bản đồ tương tác để sử dụng. Giao diện trực quan của piktochart thực sự vượt trội phù hợp xây dựng infographic dạy học Địa lí một cách linh hoạt.

2.2.2. Thuận lợi, hạn chế của công cụ trực tuyến Piktochart

Một công cụ được tạo ra chắc chắn sẽ mang lại những lợi ích cho người sử dụng. Tùy thuộc vào đối tượng sử dụng mà công cụ được tạo ra có những thuận lợi và hạn chế riêng. Bài viết hướng đến đối tượng là những người mới bắt đầu tìm hiểu về thành lập infographic với trình độ tin học ở mức cơ bản. Trong quá trình thực hiện infographic phục vụ dạy học Địa lí bằng công cụ piktochart, chúng tôi nhận thấy được một số thuận lợi và hạn chế sau đây:

a) Thuận lợi

Có thể lựa chọn các mẫu thiết kế khác nhau cho các chủ đề dạy học Địa lí. Những mẫu thiết kế có sẵn được tạo bằng các phần mềm đồ họa chuyên nghiệp nên có tính thẩm mỹ cao.

Công cụ trực tuyến này không có giới hạn sử dụng, có thể sử dụng một lần hoặc nhiều lần mỗi ngày. Hệ thống icon của piktochart vô cùng phong phú và đa dạng với hơn 4000 icon. Ngoài ra, có thể tải lên công cụ các icon tự thiết kế hoặc sưu tầm để thiết kế infographic thêm phần độc đáo.

Giao diện của công cụ này không quá khó như các công cụ trực tuyến visme, canva..., vì vậy mà thao tác tương đối dễ dàng. Đây là một ưu điểm dành cho những giáo viên mới bắt đầu tìm hiểu với trình độ tin học trung bình.

Những mẫu thiết kế của piktochart khi lựa chọn sử dụng có thể chỉnh sửa dễ dàng và tạo nên các sản phẩm phù hợp với chủ đề dạy học Địa lí mà không đòi hỏi những kỹ thuật chuyên sâu hoặc các phần mềm chuyên nghiệp đòi hỏi phải có trình độ tin học tốt mới sử dụng được.

Có thể lưu trữ các mẫu thiết kế hoàn chỉnh tại tài khoản trực tuyến đã đăng kí, không tạo gánh nặng về dung lượng lưu trữ. Việc bổ sung, chỉnh sửa lại infographic đã

thiết kế có thể thực hiện thuận lợi bằng cách vào mục “My saved infographic” để mở lại. Ngoài ra, có thể tải các sản phẩm đã làm về lưu trữ trong các thiết bị cá nhân.

b) Hạn chế

Bên cạnh những thuận lợi thì công cụ này vẫn còn một số hạn chế. Hạn chế lớn nhất là không có nhiều mẫu thiết kế và tải ảnh ở tài khoản miễn phí chỉ có chất lượng trung bình.

Trong quá trình thiết kế infographic thường gặp sự cố đăng thoát khỏi tài khoản và khi đăng nhập lại thì mất hoàn toàn mẫu thiết kế đang thực hiện. Vì vậy, trong quá trình thiết kế phải thường xuyên lưu lại.

Dù giao diện dễ sử dụng nhưng gặp khó khăn nhiều trong lúc đầu làm quen do công cụ trực tuyến này không có phần giới thiệu cách sử dụng chi tiết bằng tiếng Việt.

2.2.3. Hướng dẫn sử dụng công cụ trực tuyến piktochart thành lập infographic phục vụ dạy học Địa lí (lấy ví dụ Địa lí 11)

Việc thành lập một infographic có nhiều bước khác nhau và sử dụng công cụ kỹ thuật chỉ là hiện thực hóa các ý tưởng trước đó. Trong bài viết này, chúng tôi lấy ví dụ minh họa cách thức thành lập một infographic phục vụ cho chương trình Địa lí 11, ban cơ bản.

Trước khi thực hiện các thao tác trên công cụ trực tuyến piktochart để thành lập một infographic phục vụ giảng dạy Địa lí cần phải thực hiện các bước sau: xác định nội dung dựa trên các chuẩn kiến thức, kỹ năng môn Địa lí của Bộ Giáo dục và Đào tạo; lựa chọn chủ đề; phác họa ý tưởng, xây dựng bố cục; lựa chọn biểu tượng.

Bước 1. Xác định nội dung

Dựa vào chuẩn kiến thức, kỹ năng môn Địa lí của Bộ Giáo dục và Đào tạo, cụ thể ở bài viết này, chúng tôi tiến hành xác định những nội dung quan trọng cần đảm bảo cung cấp đến người học theo hướng dẫn thực hiện chuẩn kiến thức, kỹ năng môn Địa lí 11 [1]. Căn cứ vào các chuẩn kiến thức, kỹ năng, tác giả xác định mục đích, yêu cầu, trọng tâm của bài học, từ đó xác định và lựa chọn được nội dung phù hợp. Bên cạnh đó, những nội dung trọng tâm sẽ được nhấn mạnh và cập nhật thêm những kiến thức ngoài sách giáo khoa.

Bước 2. Lựa chọn chủ đề thể hiện

Cấu trúc chương trình Địa lí lớp 11 được phân chia theo bài, mỗi bài có nhiều tiết, mỗi tiết sẽ tương ứng với tiết học trên lớp [2]. Sau khi xác định, chọn lọc lại những nội dung chính theo chuẩn kiến thức ở bước 1. Bước 2 được tiến hành nhằm xác định nội dung cụ thể theo bài, tùy thuộc vào khối lượng nội dung từng bài mà tiến hành chọn lọc những nội dung sẽ thể hiện trong một infographic.

Kinh nghiệm thực hiện cho thấy, khi lựa chọn những nội dung này cần lưu ý xem có thể hiện được nội dung đó bằng các biểu tượng đồ họa hay không. Có như vậy, việc lên ý tưởng và tiến hành xây dựng infographic sẽ thuận lợi hơn.

Nội dung kiến thức trong một bài có thể là tự nhiên, dân cư hoặc kinh tế. Chủ đề infographic có thể thể hiện theo hai hướng: xây dựng nội dung theo từng phần của tiết học (thường có chiều rộng nhưng không có chiều sâu) hoặc xây dựng các chuyên đề chuyên sâu có liên quan.

Bước 3. Phác họa ý tưởng, xây dựng bố cục

Khuôn mẫu infographic không giới hạn, nhưng nếu dài quá thì không đảm bảo tính thẩm mỹ, đồng thời nhiều nội dung tạo cảm giác tiêu cực cho người học. Vì vậy, việc xây dựng được bố cục của infographic rất quan trọng, nếu bước này được chú trọng, việc thành lập infographic sẽ tiến hành nhanh chóng hơn.

Đối với infographic theo tiết học, cần xác định trình tự của việc trình bày theo nội dung bài học, từ đó hình thành nên bố cục của infographic. Đối với infographic theo chủ đề chuyên sâu thì bố cục tùy thuộc sự sáng tạo của người thiết kế. Yêu cầu đặt ra là cần đảm bảo sắp xếp những kiến thức cùng nội dung phải gần nhau, tránh tình trạng phân tán, rời rạc làm cho người xem khó nắm bắt nội dung.

Bước 4. Lựa chọn biểu tượng

Dựa vào bố cục ý tưởng trình bày, tác giả tiến hành chuyển đổi nội dung cần chuyển tải từ kênh chữ, bản đồ... trong sách giáo khoa thành những biểu tượng, hình ảnh đồ họa thích hợp. Ví dụ: để thể hiện dân số của một quốc gia thì có thể dùng icon đồ họa hình con người; thể hiện gia tăng dân số qua các năm có thể sắp xếp nhiều icon hình con người với các kích cỡ lớn nhỏ tùy thuộc vào số liệu.

Bước 5. Thành lập infographic phục vụ dạy học Địa lí bằng công cụ trực tuyến Piktochart

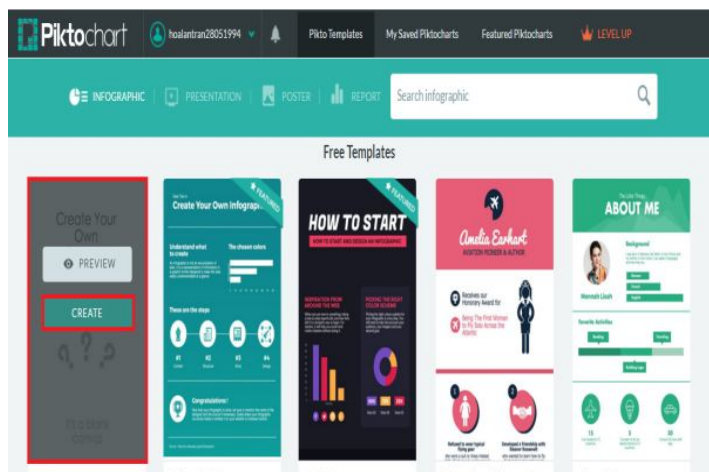
Sau khi hoàn thành các bước lên ý tưởng thiết kế infographic, quá trình thành lập infographic bằng các công cụ kỹ thuật sẽ được tiến hành. Bài viết sẽ trình bày các bước tạo một infographic đơn giản phục vụ dạy phần “I. Điều kiện tự nhiên” trong “Tiết 1. Tự nhiên, dân cư và tình hình phát triển kinh tế” ở “Bài 9. Nhật Bản” trong chương trình Địa lí 11, ban cơ bản trung học phổ thông [2]. Nội dung chính thể hiện trên infographic bao gồm tên gọi, thủ đô, quốc kì, diện tích và dân số bốn đảo chính, khí hậu khác biệt giữa khu vực phía Bắc và phía Nam Nhật Bản.

Thao tác 1. Đăng kí tài khoản piktochart

Truy cập <https://magic.piktochart.com/>, khi giao diện công cụ trực tuyến xuất hiện, có thể đăng kí tài khoản mới hoặc có thể đăng nhập ngay bằng tài khoản facebook hoặc Google sẵn có.

Thao tác 2. Thiết kế infographic

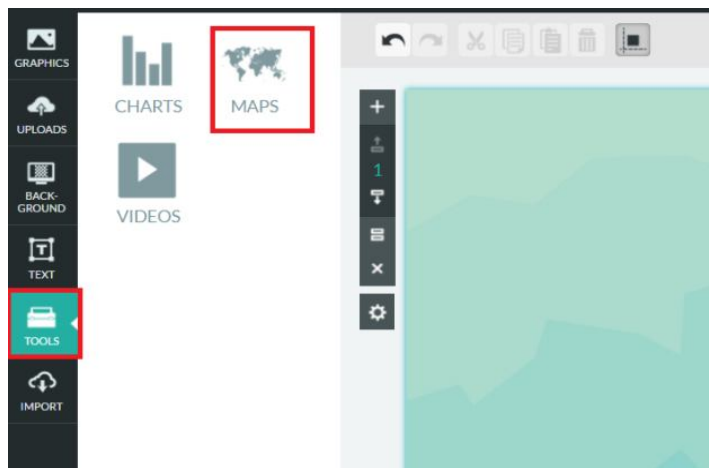
Sau khi đăng kí (lần đầu) và đăng nhập thành công vào trang web, chọn thẻ Pikto Templates. Chọn mẫu bằng cách chọn thẻ Create và bắt đầu thiết kế trên ý tưởng và bố cục đã xây dựng trước đó (xem Hình 1).

Hình 1. Chọn mẫu thiết kế

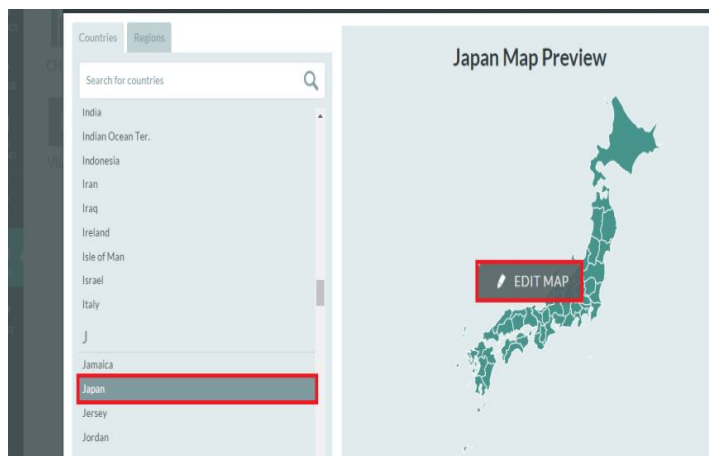
Trên các mẫu infographic thường có các icon dựng sẵn, nếu mẫu thiết kế không phù hợp ý tưởng, người dùng có thể xóa các đối tượng trên mẫu infographic dựng sẵn đó. Để xóa đối tượng, chỉ cần chọn đối tượng cần xóa và chọn biểu tượng thùng rác.

Truy xuất bản đồ Nhật Bản, trên công cụ có khá nhiều mẫu và cách truy xuất bản đồ. Việc truy xuất bản đồ thực hiện theo trình tự chọn các thẻ mục Tools/Maps/Japan (xem Hình 2).

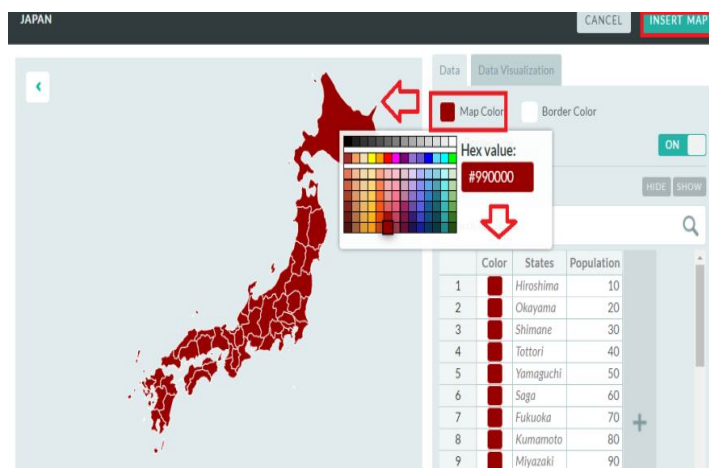
Hình 2. Vẽ bản đồ

Sau khi bản đồ Nhật Bản xuất hiện, có thể tùy chỉnh bằng cách chọn thẻ Edit map trên bản đồ (xem Hình 3).

Hình 3. *Chỉnh sửa bản đồ*

Các nội dung trên bản đồ Nhật Bản đều có thể tùy chỉnh từ màu sắc, đơn vị hành chính cần xuất hiện, đến thay đổi các đối tượng thể hiện. Sau khi hoàn tất các điều chỉnh, chọn thẻ Insert map (xem Hình 4).

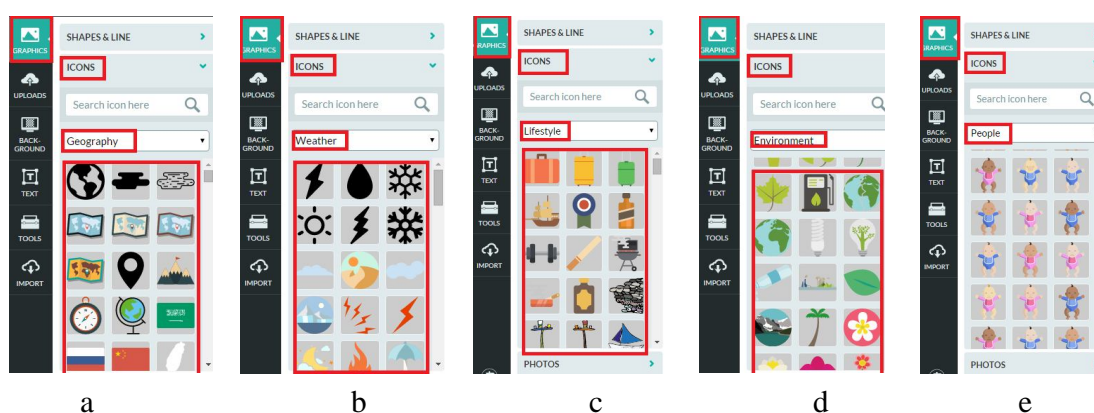

Hình 4. *Thay đổi màu sắc và xuất bản đồ Nhật Bản*

Đối với biểu đồ, tiến hành các bước tương tự Tools/Charts/lựa chọn biểu đồ phù hợp, thay thế các đối tượng và tùy chỉnh cho phù hợp, sau đó chọn Insert chart, biểu đồ sẽ xuất hiện trên bản thiết kế.

Ý tưởng thể hiện bằng infographic rất đa dạng. Ví dụ Nhật Bản còn có tên gọi là đất nước mặt trời mọc. Để thể hiện yếu tố này cần phải thiết kế icon hình mặt trời như biểu tượng của Nhật Bản. Các thông tin khác cũng có thể được truy xuất tùy thuộc vào ý tưởng thiết kế. Thủ đô có thể được thể hiện qua icon đánh dấu địa điểm trên nền thành phố Tokyo được thể hiện bằng màu sắc khác đơn vị hành chính còn lại.

Đặc trưng thời tiết hai phía Bắc, Nam khác nhau được thể hiện: Miền Bắc khí hậu ôn đới có tuyết các icon người tuyết. Miền Nam nắng và mưa nhiều thể hiện qua icon mặt trời và đám mây mưa. Mỗi icon sẽ mang một nội dung về tự nhiên của Nhật Bản. Để truy xuất icon chỉ cần vào “Graphics” là có rất nhiều nội dung khác nhau. Các icon được chia thành chủ đề với tên gọi riêng nên có thể truy xuất dễ dàng.

Hình 5. Icon theo các chủ đề trong Piktochart. 5a: Địa lí, 5b: Thời tiết, 5c: Cuộc sống, 5d: Môi trường và 5e: Con người.

Infographic phục vụ dạy học Địa lí có lợi thế là hệ thống icon vô cùng phong phú và phù hợp để thể hiện các nội dung Địa lí. Chủ đề của các icon phục vụ cho Địa lí bao gồm: cuộc sống, địa lí, nông nghiệp, công nghiệp, du lịch, thời tiết, các icon chỉ hướng... Mỗi chủ đề lại có số lượng icon đủ để những người không biết thiết kế có thể sử dụng để thể hiện ý tưởng thể hiện nội dung chính của chương trình Địa lí lớp 11 là vấn đề toàn cầu, vấn đề tự nhiên và kinh tế - xã hội các khu vực, các nước trên thế giới.

Để thể hiện một infographic đầy đủ thông tin, ngoài việc sử dụng các icon, bản đồ, biểu đồ thì kênh chữ vẫn được sử dụng nhưng với mức hạn chế nhất định. Có rất nhiều cách thể hiện kênh chữ đa dạng, khác nhau từ màu sắc, kích thước đến font chữ, các loại tiêu đề đã được làm theo mẫu rất đặc sắc. Để thể hiện cho từng mục khác nhau cần lựa chọn các kích thước, màu sắc khác nhau. Từ tiêu đề Nhật Bản đến nội dung các mục đều dùng những kiểu chữ khác nhau để phân biệt các nội dung lớn và các ý chi tiết. Bên cạnh đó, thiết kế sẽ sinh động hơn thông qua các Text frame.

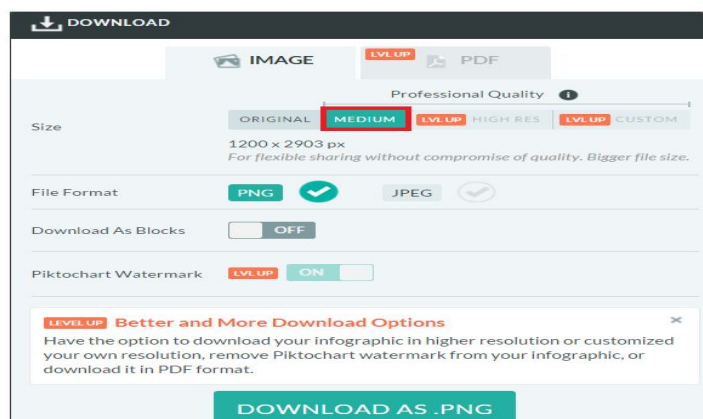
Hình 6. Chọn kiểu chữ

Mặc dù số lượng icon trong công cụ trực tuyến piktochart là rất phong phú nhưng vẫn còn một số nội dung chưa có icon phù hợp. Người dùng có thể tìm kiếm thêm các icon từ internet để bổ sung vào hệ thống.

Trong quá trình tìm hiểu, chúng tôi cũng nhận thấy chức năng Uploads hình ảnh của piktochart không thể tải ảnh định dạng *.gif.

Thao tác 3: Xuất file ảnh

Sau khi hoàn tất việc thiết kế, bước cuối cùng là xuất ra file hình ảnh. Khi xuất và tải file ảnh về máy tính, đối với tài khoản miễn phí, sẽ bị giới hạn về chất lượng cũng như định dạng files xuất ra. Vì vậy, nên chọn size Medium để có ảnh chất lượng tốt. File Format nên chọn định dạng *.png (xem Hình 7).

Hình 7. Xuất và tải ảnh

Do trên công cụ này, định dạng .png hỗ trợ màu trong suốt tốt, giữ được chất lượng ảnh tốt hơn so với định dạng jpeg dù *.jpeg được áp dụng rộng rãi trong nghề nhiếp ảnh; tuy nhiên, định dạng này sẽ làm giảm chất lượng bức ảnh sau mỗi lần lưu trữ.

powered by
Piktochart
make information beautiful

Hình 8. Ảnh thể hiện một phần nội dung infographic đã tải về máy tính

Nếu muốn tải về với infographic chất lượng cao hơn thì phải sử dụng tài khoản pro. Tuy nhiên, chất lượng bản miễn phí cũng đã đủ đáp ứng đối với nhu cầu tạo ra một phương tiện dạy học Địa lí mới.

3. Kết luận

Infographic đang được phổ biến rộng rãi trong các lĩnh vực của cuộc sống nói chung và giáo dục nói riêng. Tuy nhiên, đối với giáo viên, việc sử dụng hay tự thành lập infographic vẫn còn mới lạ, chưa có nhiều kinh nghiệm được công bố.

Bài viết giới thiệu một phương tiện dạy học mới có thể sử dụng trong giảng dạy Địa lí thông qua công cụ trực tuyến piktochart, đồng thời trình bày cách thức đơn giản nhất dành người có trình độ tin học cơ bản. Bài viết mở ra những hướng nghiên cứu mới cho việc thành lập infographic bằng các công cụ khác trong việc ứng dụng infographic vào giảng dạy Địa lí.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2009), *Hướng dẫn thực hiện chuẩn kiến thức, kỹ năng môn Địa lí lớp 11*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), *Sách giáo khoa Địa lí 11 (tái bản lần thứ sáu)*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
3. Anh Hào (2014), “Hướng dẫn tạo infographic online bằng công cụ piktochart”, <http://ictnews.vn/the-gioi-so/thu-thuat/huong-dan-tao-infographic-online-bang-cong-cu-picktochart-118476.ict>.
4. Randy Krum (2014), “5 Great Online Tools for Creating Infographics”, http://www.huffingtonpost.com/randy-krum/5-great-online-tools-for-_b_5964874.html

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 27-4-2016; ngày phản biện đánh giá: 27-6-2016;
ngày chấp nhận đăng: 23-7-2016)